

Yttrande

Datum 2021-10-22

Klassificering 1.1.4

Dnr RAÄ-2021-1639

Ert datum 2021-07-05

Er beteckning Mål P 266-21

Avdelning Kulturmiljöavdelningen

Detaljplan för del av kv Sperlingens backe m.m. i stadsdelen Östermalm i Stockholms kommun, mål P 266-21

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet anser att detaljplanen sammantaget medför påtaglig skada på riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården [AB 115]. Omfattande rivning av byggnader som representerar innerstadens bebyggelseutveckling, vilket signaleras av att byggnaderna tillmäts högt kulturhistoriskt värde och bedöms vara särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, tillsammans med ny avsevärt högre bebyggelse som påverkar vyer, medför sammantaget att kriteriet påtaglig skada uppnås.

Föreslagna utökade byggnadshöjder påverkar negativt uttrycket *byggnader i bestämda höjder* och även uttrycket *vyerna*, främst från Kungsgatan, men också från de övriga omgivande gatorna och påverkar i viss mån stadssiluetten från mer avlägsna vyer. Högre bebyggelse tillsammans med redan tidigare utförda höjningar inom riksintresset medför att skadan bedöms som påtaglig då gränsen för vad som kan tillåtas nås i och med att skadan ackumuleras kumulativt.

Byggnader från flera bebyggelseskeden rivs vilket raderar ut årsringar i stadsutvecklingen; gårdsbyggnader kring sekelskiftet 1900, gatu- och gårdsbyggnad från 1930-talet och byggnad från 1980-talet. Rivningarna utgör en irreversibel skada.

Rivning av kulturhistorisk bebyggelse kan generellt betraktas som ovarsamhet då förlorade kulturvärden inte går att återställa. Därutöver vill Riksantikvarieämbetet framhålla dels att kulturhistoriska miljöer är en ändlig resurs dels att bevarandet av dessa miljöer ska ses som en resurs som bidrar till en hållbar samhällsutveckling genom att andra samhällsmål uppnås såsom mål 11, Hållbara städer och samhällen, Agenda 2030¹ samt Gestaltad livsmiljö.²

Riksantikvarieämbetet

Box 1114
621 22 Visby

Tel 08-5191 8000

E-post registrator@raa.se

www.raa.se

Org.nr 202100-1090

Bankgiro 5052-3620

¹ [Agenda 2030 | Mål 11 | Hållbara städer och samhällen - Regeringen.se](#)

² [Politik för gestaltad livsmiljö - Boverket](#)

Ärendet

Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt har begärt Riksantikvarieämbetet att i ett skriftligt yttrande bemöta det som står i av domstolen bifogade handlingar samt vid behov även över ytterligare underlag från underinstansernas akter. Utöver att ha granskat det bifogade remissunderlaget har Riksantikvarieämbetet efter begäran erhållit handlingar från Mark- och miljööverdomstolen enligt slutkommentariⁱ.

Riksantikvarieämbetet har därutöver tagit del av de till ärendet hörande handlingar från underinstansernas akter som berör antikvariska och kulturhistoriska frågor enligt slutkommentariⁱⁱ.

Riksantikvarieämbetet har besökt kvarterets shoppinggallerior och det omgivande området, studerat kvarterets visuella roll i gatumiljön och kvarterets synlighet i stadens silhuett från några av de utsiktspunkter, platser och områden varifrån den föreslagna högre bebyggelsen bedömts kunna påverka silhuetten och stadsbilden.

Bakgrund

Enligt *förordning (2014:1585) med instruktion för Riksantikvarieämbetet* ansvarar Riksantikvarieämbetet för frågor om kulturarvet. Ansvaret omfattar i första hand frågor om kulturlandskap, kulturmiljöer, kulturföremål och museer.

Riksantikvarieämbetet har till uppgift att med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen och de nationella målen för kulturmiljöarbetet vara pådrivande och stödjande inom sitt verksamhetsområde. Myndigheten ska särskilt verka för ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas samt verka för att kulturvärdena i bebyggelsen och i landskapet tas till vara samt bevaka kulturmiljöintresset vid samhällsplanering och byggande. Riksantikvarieämbetet har den nationella uppsikten över hushållningen med kulturmiljöer enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Riksantikvarieämbetets uppsiktsansvar inbegriper att granska och följa upp Länsstyrelsens, kommunens och andra beslutande aktörers tillämpning av hushållningsbestämmelsen inom Riksantikvarieämbetets verksamhetsområde.

Begreppet kulturhistoriskt värde definieras enligt Riksantikvarieämbetets vägledning "Plattform för kulturhistorisk värdering och urval", s. 76, såsom: *Kulturhistoriskt värde består i de möjligheter materiella och immateriella företeelser kan ge vad gäller att inhämta och förmedla kunskaper om och*

*förståelse av olika skeenden och sammanhang – samt därigenom människors livsvillkor i skilda tider, inklusive de förhållanden som råder idag.*³

*I Rapport från Riksantikvarieämbetet, Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, Handbok 2014-06-23, redogörs bland annat för tillvaratagande av kulturhistoriska värden och bedömning av påtaglig skada samt innebörd och utveckling av riksintresseområden.*⁴

Uttryck för riksintresset – är sådana inslag i landskapet som är ett resultat av den kulturhistoriska utveckling som legat till grund för utpekandet av riksintresset och som anges i riksintressebeskrivningen. Uttrycken kan bestå av hela miljöer, mindre områden, markslag, byggnader, anläggningar, lämningar, egenskaper och karaktärsdrag samt visuella, funktionella eller andra samband mellan dessa.

Synpunkter

Påverkan på riksintresset

Avgörande för bedömningen av i vilken grad en förändring påverkar de värden som bygger upp ett riksintresse är i hur hög grad platsen eller miljön fortsatt karakteriseras av eller har förutsättningar att återspegla det riksintressanta kulturhistoriska sammanhang som varit grunden för utpekandet. Åtgärdens påverkan på både miljön som helhet och på de enskilda objekt som är av betydelse för miljöns läsbarhet ska bedömas.⁵

Vid bedömningen av om en åtgärd kan påtagligt skada [---] kulturmiljön i ett område av riksintresse för [---] kulturmiljövården [---] bör det analyseras hur mycket, på vilka sätt och för hur lång tid åtgärden kan inverka negativt på de värden som utgör grund för att området har bedömts vara av riksintresse. Vid bedömningen av om en skada skall anses påtaglig bör det vidare beaktas att olika områden är olika känsliga för påverkan [---]. Vid bedömningen bör även tidigare ingrepp och/eller skador beaktas.⁶

De *uttryck* i riksintresset som påverkas av förslaget till ny detaljplan är:

³ [RAÄ-Plattform-Kulturhistorisk-värdering-och-urval-version-20150119.pdf \(raa.se\)](#)

⁴ [Handbok-riksintressen-140623.pdf \(raa.se\)](#)

⁵ Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, s. 54. Handbok 2014-06-23. <https://www.raa.se/app/uploads/2014/07/Handbok-riksintressen-140623.pdf>

⁶ [Naturvårdsverkets författningssamling, NFS 2005:17 \(naturvardsverket.se\)](#)

- De tydligt avläsbara "årsringarna" i stadsväxten.
- Vyer från viktiga utsiktspunkter.
- Det sena 1800-talets stadsbyggande med esplanadsystemet och gator av olika bredd och karaktär, och byggnader i bestämda hushöjder.
- Den täta och enhetliga stenstadsbebyggelsen.
- Lärkstaden, Diplomastaden, Birkastan, Röda Bergen, Kungsgatan och andra miljöer som återspeglar stadsplanering och bebyggelseutvecklingen under århundradets inledande årtionden.
- Stadssiluetten med den begränsade hushöjden där i stort sett bara kyrktornen och offentliga byggnader tillåtit höja sig över mängden.
- 1900-talets stadsbyggande och bebyggelseutveckling.
- Kontor, bankpalats, försäkringsbolag, varuhus och andra handelns och näringslivets byggnader.

Andra *uttryck* som finns i och kring kvarteret Sperlingens backe är:

- 1600-talets starkt expansiva stad, med stadsplanestruktur, de offentliga rummen och bebyggelsen.
- Det stora reglerings- och utbyggnadsområdet på malmarna, med planstruktur, kyrkor, offentliga byggnader och bostäder.

Det viktiga är dock inte antalet uttryck som berörs utan det faktum att olika uttryck i ett så komplext riksintresse som Stockholms innerstad med Djurgården påverkas i olika grad av en förändring. Olika uttryck kan inte viktas mot varandra. Det räcker med att ett uttryck påtagligt skadas. Även summan av ej påtagliga skador kan sammantaget resultera i en påtaglig skada.

"Årsringar"

Med årsringar avses miljöer och byggnader från olika tider som ger uttryck för sin tillkomsttid, hur staden växt till och ändrats. Det kan gälla miljöer uppkomna i ett sammanhang inom ett och samma område eller inom ett område eller kvarter där de enskilda byggnaderna har uppförts under olika tidsperioder. Byggnader och miljöer från olika tillkomsttider tillmäts kulturhistoriskt värde inom riksintresseområdet Stockholms innerstad med Djurgården. Riksantikvarieämbetet vill lyfta fram vikten av en mångfald av kulturmiljöer i en stad. Att i miljön kunna avläsa hur staden successivt utvecklats genom olika typer av miljöer från olika tider är en tillgång att värna i strävan att nå miljömålet God bebyggd miljö. Även nyare miljöer kan ha stor betydelse för såväl upplevelsen och bilden av en stad

som för människor som bor och verkar där. Mångfald av miljöer ökar kunskapen om och förståelsen för hur olika epokers ekonomiska och sociala förutsättningar påverkat stadens utbyggnad och gestaltning.

Påverkan på "årsringar"

Rivningar medför att det sammanhang som miljön i dag illustrerar och tillför stadsbilden förlorar i läsbarhet. Genom rivningarna av Grev Turegatan 3-5 som utgör en tydlig årsring i stadsplaneringen förloras en del av kvarterets historia kopplat till bilismens århundrade eftersom byggnaden uppfördes som bilhall. Rivningen medför att sambandet med Marmorhallarna på Birger Jarlsgatan 18 försvinner och viktiga kvarvarande betydelsebärande interiöra byggnadsdelar i form av påkostade marmorklädda kolonner/pelare förloras. Läsbarhet av tidigare bilförsäljning försvagas, arkitekturhistoriska och arkitektoniska värden försvinner. Även kontinuiteten kring transporthistoria, från lyxiga hästtransporter av Freys hyrverk till lyxbilar hos Ostermans, försvagas eftersom delar av de fysiska uttrycken från bilismens era försvinner. Riksantikvarieämbetet bedömer att byggnaderna interiört i bottenvåningar är relativt tåliga för att åtgärder för uppfyllande av krav på orienterbarhet i shoppinggallerierna ska kunna genomföras i stället för omfattande rivningar. Därmed skulle hänsyn kunna tas till de värdebärande kvarvarande interiöra byggnadsdelarna och detaljerna.

Planen syftar till att återskapa den tidigare öppna platsen, Privatgatan, framför Freys hyrverk vilket ökar visuell läsbarhet, återskapar ett tidigare rörelsestråk och frilägger delar av i dag skymd fasad till Freys hyrverk.

På Humlegårdsgatan 17 förloras en postmodernistisk byggnad vars gestaltning tar hänsyn till befintlig äldre kringliggande bebyggelse vilket illustrerar den infill-diskussion som var ett stadsbyggnadsideal under det sena 1980-talet. Genom rivning av gallerierna förloras interiörer från 1980-talet, för sin tid påkostade, och som återspeglar postmodernismens vilja att knuta an till äldre formideal. De nu i vitt övermålade ljusgårdarna var ursprungligen dekormålade i flera kulörer som refererar till Sturebadets interiöra färgsättning. Golven i gallerigångarna är utförda i flera stensorter i mönster. Den oktagonformade ljusgården hämtar sin form från Marmorhallarnas tidigare lanterniner.

Sentida ändringar i byggnadshöjd har inte på ett avgörande sätt försvårat läsbarheten avseende "årsringar" inom kvarteret och omgivningen men däremot påverkar uttrycket bestämda hushöjder.

Bestämda hushöjder

Kvarterets byggnadshöjder reglerades länge med stöd av 1874-års nationella byggnadsstadga och 1876-års lokala byggnadsordning. Hushöjd bestämdes av gatubredd för att undvika skuggiga bostäder. Från gatan sett avslutades vanligen fasaderna uppåt med en markerad takfot, på avstånd utgjorde taken över gatuhusen bebyggelsens avslutning uppåt som husets femte fasad. Hörntorn eller andra takdekorationer såsom tinnar och torn förekommer ofta. Mot de bredare gatorna i innerstaden och kring kv Sperlingens backe var ursprunglig byggnadshöjd fem våningar, mot de smalare gatorna fyra våningar. Även höjden på tillkommande bebyggelse fram till 1930-talet anpassades i höjd till befintlig bebyggelse. Gårdshusen var som regel lägre än gatuhusen för att ta maximalt vara på solljuset på gården. Det är först sent på 1900-talet som högre höjder i kvarteret har tillåtits. Bestämda hushöjder utgör ett uttryck för riksintresset och uttrycket är fortfarande väl läsbart i gatuvyer framförallt från nära håll.

Påverkan på bestämda hushöjder

Planen medför ett omvänt förhållande avseende traditionell kvartersstruktur i innerstaden där gårdshusen i kvarterets mitt varit lägre än gatuhusen. Denna struktur är redan påverkad i dag men planen ökar väsentligt skillnaden i höjd mellan gatu- och gårdshusen. Enligt miljökonsekvensbeskrivningen, s. 44-47, och detaljplanekartan, blir de nya påbyggnaderna i kvarterets inre delar ända upp till 1,9 gånger högre än de befintliga takfotshöjderna vid gatuliv. De nya påbyggnaderna i kvarterets mitt är dock visuellt relativt osynliga från fjärran belägna utsiktspunkter. Däremot blir de högre kvartersdelarna väl synliga framför allt från Kungsgatan men också från omkringliggande gator där kvarteret utgör fondmotiv.

Den högre bebyggelsen suddar ytterligare ut gränsen mellan den högre citykärnan med bland annat Högtorgshusen och den omgivande innerstadens täta kvartersbebyggelse som enligt den ursprungligen stadsplaneregleringen utformades jämnhög i bestämda hushöjder som i regel var fem våningar mot bredare huvudgator och fyra mot smalare sidogator. De redan utförda påbyggnaderna har påverkat silhuetten negativt och gatuvyerna påtagligt.⁷ De nu föreslagna påbyggnaderna är i och för sig bättre anpassade till traditionellt formade taklandskap genom gestaltning, material och kulör. Dock framträder de för påtagligt i gatuvyerna genom sin höjd.

⁷ Tidigare negativ påverkan på riksintresset behöver inte utgöra skäl för att tillåta ytterligare skada, (Östra Karup - Regeringsbeslut 2012-06-07).

Den täta och enhetliga stenstaden

Sammanhängande kvartersbebyggelse med likartade byggnads- och vånings- och takfotshöjder utgör karaktärisiska drag för kvarterets bebyggelse. Husen i de olika fastigheterna är individuellt gestaltade i detalj. Förslaget till ny stadsplan påverkar detta uttryck genom höga synliga påbyggnader som ytterligare splittrar upplevelsen av enhetlig byggnadsmassa. Riksantikvarieämbetet bedömer dock att påverkan på detta uttryck för sig inte är påtaglig.

Silhuett

En *stadssilhuett* är den horisont som skapas av stadsbebyggelse och som består av konturerna av en stads högre byggnader.⁸ I kulturhistoriska sammanhang avses med stadssilhuett den sammantagna bild med bebyggelse och dess omgivning, inklusive naturformationer och växtlighet, som genom synintryck kan urskiljas som kontur mot en bakgrund genom kontrastverkan. Silhuetten tillmäts kulturhistorisk betydelse och kan utgöra en allmänt känd symbol för igenkänning, bidrar till orienterbarhet och identifikation samt kan erkännas estetiska och arkitektoniska värden. En stads silhuett varierar allt efter betraktelseplats. Stockholms historiska silhuett utgörs huvudsakligen av kyrktorn och några offentliga byggnader som höjer sig över den relativt låga övriga bebyggelsen, vars höjd under lång tid historiskt har noga reglerats. Exempelvis har högre byggnader tillåtits på höjder och vid brofästen.

Påverkan på silhuett

Nya höga byggnader kan skymma märkesbyggnader och ändra befintlig kontur, till exempel genom att det historiskt småskaliga taklandskapet med väl gestaltade tinnar, torn och skorstenar som silhuett ersätts av storskaliga, föga gestaltade teknikutrymmen för ventilation och hisstoppar. Sentida påbyggnader inom cityområdet har medfört att nedre delar av flera kyrktorn, även Kungstornen skymms, och att Stadshusets visuella dominans har utmanats. En ny byggnad kan genom sin verkshöjd bidra med nya värden till silhuetten utan att samtidigt skada den befintliga silhuetten.

De föreslagna påbyggnaderna har i viss mån avseende jämnare linjeföring och mer behärskad volymutformning ansatser till anpassning till traditionellt utformade taklandskap. Från viktiga utsiktspunkter framstår påverkan på silhuetten, som ett enskilt uttryck, inte som påtaglig skada.

⁸ [Stadssilhuett – Wikipedia](#)

Vyer

Visuella samband i staden kan vara viktiga för att förstå hur staden fungerat och illustrerar olika tiders planeringsideal. Olika företeelser och verksamheter i staden har fått sin placering utifrån sin funktion och sin betydelse för staden i övrigt. Det kan till exempel röra sig om byggnader som utgör landmärken, utsikter och siktlinjer som understryker hierarkier i stadsväven, men även glimtar i stadsrummen som visar på samband mellan verksamheter och till exempel vattnet. Idag kan förutsättningarna i staden ha förändrats från när byggnaderna tillkom men gatusträckningar, bebyggelsens placering och namn utgör avläsbara spår av dessa tidigare förhållanden.

Påverkan på vyer

Stureplan är en central platsbildning på Norrmalm och har sedan tillkomsten i slutet av 1800-talet haft en framträdande betydelse i Stockholm som mötesplats och knutpunkt. Platsen tillkom i samband med den så kallade Norrmalmsregleringen då Birger Jarlsgatan och Sturegatan förlängdes och Stureplan skapades. När sedan även Kungsgatan förlängdes fram till Stureplan blev denna en representativ knutpunkt för tre av stadens paradgator. Det betydelsefulla läget har varit attraktivt vilket har medfört att exklusivt gestaltad bebyggelse från 1800- och 1900-talet har uppförts längs de tre paradgatorna. Den mest kända, även i nationellt perspektiv, är vyn längs Kungsgatan mot Stureplan och kvarterets bebyggelsefront med bestämd byggnadshöjd i enlighet med byggnadsordningen. De föreslagna påbyggnaderna och nybyggnaderna medför en visuell påverkan på vyn som bedöms bli påtaglig. Även vyn längs Birger Jarlsgatan mot Stureplan bedöms bli påverkad av förslagens påbyggnader och nybyggnation.

Hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter (2 kap. 3 § PBL)

Inställningen till att riva befintliga fullt funktionella byggnader ifrågasätts i dag av klimatskäl och resurshushållning på ett helt annat sätt än vid den tid då inriktningen för Stockholms stadsutveckling i city initierades. Hänsyn till total klimatpåverkan, livscykelanalyser, hållbarhet, koldioxidutsläpp, kulturmiljön som resurs, God bebyggd miljö, Gestaltad livsmiljö, förvaltning av befintlig miljö m.m. är nu högaktuella begrepp och frågeställningar att beakta i stadsplanering. Kulturhistoriska utgångspunkter, med lång erfarenhet av bevarande, transformation, anpassning, återbruk och varsamhet, kan för sin del i hög grad bidra till uppfyllandet av de högaktuella samhällsmålen avseende hållbar utveckling.

Fastighetssektorn med byggandet och förvaltning står för stora utsläpp av växthusgaser från material- och energianvändningen och genererar stor klimatpåverkan. Rivning av byggnader kombinerad med ersättande nybyggande bidrar till att ännu större mängd växthusgaser släpps ut. För närvarande föreligger ett lagförslag från Boverket om redovisning av utsläpp av växthusgaser vid uppförande av byggnader. Det pågår även ett arbete för att införa krav på att redovisa klimatdeklaration vid nybyggnation.

Utifrån miljöperspektivet som helhet, där även kulturmiljön ingår, bedömer Riksantikvarieämbetet att de omfattande rivningar inom Sperlingens backe motverkar såväl möjligheten att nå miljömålet God bebyggd miljö som kulturmiljömålet att bevara och använda en mångfald av kulturmiljöer.

Hänsyn (2 kap. 6 § st 3 PBL) och varsamhet (8 kap 17 och 18 §§ PBL)

Kravet på varsamhet gäller alla byggnader och vid alla ändringar, såväl vid tillbyggnad som vid ombyggnad och övriga ändringar. Det gäller såväl invändigt som utvändigt och oberoende av om en åtgärd är bygglovs- eller anmälningspliktig eller inte. Varsamhetskravet gäller även vid ändring av sådana anläggningar som kräver bygglov.

Riksantikvarieämbetet ifrågasätter detaljplanens förenlighet med kravet på hänsyn och varsamhet i en kulturhistorisk miljö som tillmäts högt kulturhistoriskt värde. Rivningen omfattar av Stockholms stadsmuseum grönmarkerade byggnader vilket innebär att de har ett högt kulturhistoriskt värde och är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Riksantikvarieämbetet delar Stadsmuseets värdering av byggnaderna. Klassificeringen utgör ett kunskapsunderlag för Stadsbyggnadskontoret när det gäller hantering enligt plan- och bygglagen.

Bebyggelsen i kvarteret, förutom Humlegårdsgatan 17, är särskilt värdefull i enlighet med PBL 8 kap 13 § och omfattas av förvanskningförbud. Att riva en bebyggelsemiljö som är utpekad som särskilt värdefull innebär en irreversibel åtgärd som till skillnad från andra materiella tillgångar aldrig kan återskapas.

Avseende rivning av gårdsbebyggelse före 1920-talet hänvisas till Boverkets byggregler (2011:6), 1:12213 stycke 9 vari fastslås att: "Byggnader tillkomna före 1920-talets bebyggelseexpansion utgör dock idag en mycket begränsad del av dagens byggnadsbestånd, ... Sannolikheten för att en till sin karaktär någorlunda välbevarad byggnad tillkommen före 1920-talets bebyggelseexpansion uppfyller

något av de ovan angivna kriterierna för en särskilt värdefull byggnad är därför mycket hög.”

För byggnaden på Birger Jarlsgatan 16 innebär planförslaget enligt Miljökonsekvensbeskrivningen⁹, s. 26: ”att solterrasser försvinner, att gårdsfasaderna förhöjs och att den arkitektoniskt gestaltade innergården blir djupare och mörkare.” Takterrasserna: ”har endast förändrats marginellt sedan uppförandet, förutom utbyggnaden på terrassen som gjordes redan år 1939.” Byggnaden har därmed kvar sin i princip ursprungliga form.

Humlegårdsgatan 17 som ännu inte har klassificerats av Stockholms stadsmuseum ingår i ett särskilt värdefullt byggelseområde. Byggnaden utgör ett modernt inslag som genom anpassat utförande kan läsas ihop med den omgivande äldre miljön. Riksantikvarieämbetet anser att byggnaden bidrar till områdets värden. Även om byggnaden inte skulle bedömas bidra till områdets värden kan den föreslagna rivningen ändå vara otillåten om den medför att bebyggelseområdets värden skadas. Rivningar kan generellt betraktas som ovarsamhet och medför att kulturhistoriska värden går förlorade samt en betydelsefull del av kulturmiljö som är en ändlig resurs raderas ut.

Hänsyn till stads- och landskapsbilden (2 kap. 6 § pkt. 1 PBL)

Vid planläggning, i ärenden om bygglov, ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placera på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset för god helhetsverkan.

Detaljplanen redovisar att flera byggnader ska återfå en mer ursprunglig karaktär genom att fasaderna återställs vilket stärker stadsbilden mot Stureplan. Det finns tillräckligt bra kunskap om fasadernas tidigare utseende när det gäller avbildningar och fortfarande finns hantverkskunnande i att använda traditionella material och metoder för att erhålla ett trovärdigt slutresultat. Restaureringsideologiskt bör de västerländska principerna följas.

Bedömning av påverkan på kulturmiljön som helhet

De föreslagna högre byggnaderna skadar silhuetten och gatuvyer. Som påverkan på ett enskilt riksintresseuttryck kan skadan på silhuetten betecknas som måttlig

⁹ Kv Sperlingens backe – MKB för kulturmiljö, Granskningshandling 2019-05-29.

till stor, dock inte påtaglig. Däremot anser Riksantikvarieämbetet att påverkan på vyer och den avsevärt högre bebyggelsen i kvarterets inre delar medför en irreversibel och påtaglig skada. Rivning av gårdsbyggnader kring sekelskiftet 1900, byggnader från 1930-talet och 1980-talet raderar ut årsringar i stadsutvecklingen vilket medför en irreversibel skada.

Sammantaget innebär den förändring som ett genomförande av detaljplanen medför att skadan på riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården blir påtaglig. Stor del av bebyggelsen inom riksintresset Stockholms innerstad består av särskild värdefull bebyggelse. Att tillåta omfattande rivning av sådan bebyggelse skulle kunna åberopas för ytterligare rivningar av särskild värdefull bebyggelse.¹⁰

Detta beslut har fattats av t.f. avdelningschefen Solveig McKenzie efter föredragning av handläggaren Oiva Isola. Även handläggaren Tina Mathiesen och utredaren Cecilia Lagerfalk Rooth har varit med om den slutliga handläggningen.

Beslutet har signerats elektroniskt och saknar därför namnunderskrift.

-
- ⁱ Länsstyrelsen Stockholm, Samrådsyttrande, beteckning 4021-30800-2015, 2015-11-24;
 - Samrådsyttrande Länsstyrelsen Stockholm, dnr 402-20366-2017, 2017-07-07;
 - Stockholms stad, Kulturförvaltningen, Remissvar, dnr 4.1/1939/2019, 2019-08-26;
 - Stockholms stad, Rådet till skydd för Stockholms skönhet, Remissyttrande Dnr SR 2019/166, 2019-08-26;
 - Granskningsyttrande Länsstyrelsen Stockholm dnr 402-30580-2019, 2019-09-19;
 - Länsstyrelsen Stockholm, e-postsvar till Stadsbyggnadskontoret 2019-10-18.

ii

- Kv Sperlingens Backe, Kulturmiljöanalys Kv. Sperlingens backe, 2014-02-16;
- Antikvarisk förundersökning, Kv. Sperlingens Backe 27, Grev Turegatan 3-5, 2014-06-30;

¹⁰ Se dom MMD M 2725-08; MMD 1295-11.

-
- Antikvarisk förundersökning, Kv. Sperlingens Backe 45, Stureplan 2, 2014-06-30;
 - Sperlingens Backe 47, Birger Jarlsgatan 16 - Grev Turegatan 1;
 - Antikvarisk förundersökning, Kv. Sperlingens Backe 53, 2016-06-30;
 - Antikvarisk förundersökning, Kv. Sperlingens Backe 55, 2014-06-26;
 - Antikvarisk förundersökning Sturebadet, kv. Sperlingens backe 56, Sturegatan 4, 2014-06-30, justerad 2015-04-09;
 - Antikvarisk förundersökning 2014-06-30 Bångska palatset, kv. Sperlingens backe 56, Sturegatan 6, 2014-06-30;
 - Antikvarisk förundersökning, Kv. Sperlingens Backe 56, Grev Turegatan 7, 2014-06-30;
 - Antikvarisk förundersökning, Ostermans - Kv. Sperlingens Backe 56, Birger Jarlsgatan 18, Grev Turegatan 3-5, 2014-06-30;
 - Antikvarisk förundersökning, Kv. Sperlingens Backe 56, Grev Turegatan 11, 2014-06-30;
 - Antikvarisk förundersökning, Kv. Sperlingens Backe 56, Stureplan 4, 2014-06-30;
 - Sturegallerian – arkitektur och historia, Gallerian inom Kv. Sperlingens Backe 56 o. 55, 2014-06-30;
 - Kv Sperlingens Backe, Kulturmiljöanalys och förundersökningar – sammanfattning, 2014-06-30;
 - Kulturmiljöanalys och förundersökningar - sammanfattning 2014-06-30;
 - Stockholms stad, Internremiss från Stockholms stadsmuseum till Stadsbyggnadskontoret, dnr 4.1/5114/204, 2014-11-20;
 - Känslighet/Tålighetsanalys | Kv. Sperlingens Backe - Sturegallerian, Stockholm Del 1, Kulturmiljöanalys, 2015-04-30;
 - Känslighet/Tålighetsanalys | Kv. Sperlingens Backe - Sturegallerian, Stockholm Del 2, Katalog;
 - Kulturhistorisk konsekvensanalys Kv Sperlingens backe, Stockholm, 2015-04-30;
 - Antikvarisk förundersökning 2019-03-31;
 - Gestaltningprogram, granskningshandling, juni 2019;
 - Kv Sperlingens backe – MKB för kulturmiljö, Granskningshandling 2019-05-29;
 - Planbeskrivning, dnr 2014-00404, 2019-06-10, rev 2019-10-07;
 - Plankarta Dp 2014-00404-54, 2019-06-05, rev 2019-10-07.